

شهر عدالت محور^۱

نویسنده: سوزان فاینستاین^۲
مترجم: نینا الوندی پور^۳

در شرایط زمینه‌ای ساخت‌یابی مجدد نولیبرال، بحث‌های تازه‌ای پیرامون درکی مشترک از عدالت، اندیشه‌ی آرمان‌شهر گرایانه، حق به شهر، نیاز و اهمیت همکاری بین فلاسفه‌ی سیاسی و اقتصاددانان سیاسی، مطرح شده است. در این میان سوزان فاینستاین^۴ این خط‌سیر فکری را در مجموعه‌ای از مقالاتش با هدف ارائه الگویی برای برنامه‌ریزان شهری به‌منظور واکنش به نابرابری‌های اجتماعی و فضایی تولیدشده از سوی سرمایه‌داری، تشریح کرده است. سوزان فاینستاین نظریه‌پرداز سیاسی و پژوهشگر حوزه برنامه‌ریزی شهری، همچنین استاد تمام رشته برنامه‌ریزی شهری در دانشکده‌ی تحصیلات تکمیلی طراحی دانشگاه هاروارد است. تدریس و پژوهش او برحوزه‌هایی چون سیاست‌گذاری عمومی شهری، اثرات توزیعی راهبردهای توسعه شهری، نظریه برنامه‌ریزی و توسعه مجدد شهری متمرکز است. در میان کتاب‌های او می‌توان به سازندگان شهر^۵، شهرها و بازدیدکنندگان^۶ و شهر عدالت محور^۷ اشاره کرد. فاینستاین در شهر عدالت‌محور، موضع هنجاری اقتصاددانان سیاسی را اتخاذ می‌کند که حامی برابری اجتماعی بوده و در پی جانداختن ارزش‌هایی است که ریشه در مفهوم فلسفی عدالت دارند و به‌عنوان معیار راهنمای ایجاد شهر خوب مطرح می‌شوند.

چکیده

عدالت همواره موضوعی اساسی و مطرح در بین دانشمندان علوم سیاسی بوده اما متخصصان علوم رفتاری به‌طور گسترده از ارائه نظر در مباحث هنجاری اجتناب نموده‌اند. پس از تغییر رویکردی که در دانش مطالعات شهری در سال‌های ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰ به وقوع پیوست؛ متخصصان و متفکرانی که از دیدگاه انتقادی نسبت به شهر برخوردار بودند هرچند به‌طور مستقیم به مبحث عدالت ورود پیدا نکردند، اما مباحث اخلاقی را در کارهای خود لحاظ نمودند. در این بین تفکرات و مباحث مطروحه توسط هنری لُه فور^۸ که شهر را به‌عنوان یک ساختار اجتماعی معرفی می‌کرد و اعتقاد داشت که تمام شهروندان باید نسبت به شهر دارای حق باشند، به‌طور ویژه‌ای مؤثر واقع شد. در طی دهه‌ی ۱۹۹۰ دانشمندان به‌طور جدی‌تر و صریح‌تر با مباحث مربوط به موضوع عدالت روبه‌رو شدند. از این‌رو سه رویکرد اصلی به مبحث عدالت شهری شکل گرفت: ۱- عقلانیت ارتباطی، ۲- به رسمیت شناختن تنوع، ۳- شهر عدالت‌محور (عدالت فضایی). تفاوت بین رهیافت ارتباطی و شهر عدالت‌محور، پیرامون تأکید بر مردم‌سالاری در مقابل برابری و فرایند در مقابل محصول است. من اعتقاد دارم که سه موضوع دموکراسی، تنوع و برابری اصول حاکم بر موضوع عدالت شهری هستند اما تنش میان این سه اصل نیز باید به رسمیت شناخته شود. هرچند تغییرات بنیادی در نگرش به عدالت شهری در سطوح محلی امکان‌پذیر نیست اما می‌توان با اعمال تغییراتی در بیان سیاست‌های شهری، از رقابت بر سر مسئله عدالت به گفتمان عدالت، موجبات افزایش کیفیت زندگی شهروندان را فراهم آورد.

کلید واژه‌ها

شهر عدالت‌محور، نظریه‌ی شهری، نظریه‌ی برنامه‌ریزی، حق به شهر، عدالت فضایی.

۱- این مقاله ترجمه‌ای است از *The just city* برگرفته از:

International Journal of Urban Sciences, 2014. Vol. 18, No. 1, 1-18, Retrieved from <http://dx.doi.org/10.1080/12265934.2013.834643>

بخش‌های کوتاهی از اصل مقاله تلخیص شده است.

۲- سوزان فاینستاین نظریه‌پرداز سیاسی و پژوهشگر حوزه برنامه‌ریزی شهری، همچنین استاد تمام رشته برنامه‌ریزی شهری در دانشکده‌ی تحصیلات تکمیلی طراحی دانشگاه هاروارد است. تدریس و پژوهش او برحوزه‌هایی چون سیاست‌گذاری عمومی شهری، اثرات توزیعی راهبردهای توسعه شهری، نظریه برنامه‌ریزی و توسعه مجدد شهری متمرکز است.

۳- دانشجوی دکتری شهرسازی دانشگاه تربیت مدرس

nina.alvandipour@modares.ac.ir

4- Susan S. Fainstein

5- The City Builders

6- Cities and Visitors

7- The Just City

8- Henri Lefebvre